
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ОБЩЕСТВАТА И ЗНАНИЕТО

РЕЦЕНЗИЯ

от професор д.с.н. Янцислав Вълчев Янакиев,
Директор на Института за перспективни изследвания за отбраната на
Военна академия „Г. С. Раковски”

за дисертационния труд на Дарина Николаева Пейчева

на тема „Методологически проблеми на
качеството на емпиричното социологическо изследване:
Примерен модел за оценка на качеството на
емпирично социологическо изследване “”

за присъждане на образователна и научна степен
“Доктор” по специалност „Социология”

в професионално направление 3.1.
„Социология, антропология и науки за културата”

София, 2013 г.

1. Описание на представената за рецензия дисертация

Дисертационният труд на Дарина Николаева Пейчева е с обем от 255 страници. В изследването са анализирани 175 литературни източници, от които 32 заглавия на български и 143 на английски език. Преобладаващата част от цитираните заглавия се използват равномерно в хода на собствения анализ на авторката, като позоваванията са коректно оформени.

Дисертацията е структурирана в шест части: въведение, четири глави и заключение. *Във въведението* е обоснована актуалността на разработваната тема, представена е изследователската теза, целите и задачите на дисертацията, както и нейните ограничения. *В първа глава* се въвеждат дефинициите и концепциите за качество на емпиричното социологическо изследване и се обсъждат предимствата и ограниченията на основни концепции за качество. Представят се методите и инструментите за цялостна оценка на качеството на статистическото изследване, прилагани от Статистическата служба на Европейския съюз (Евростат). *Във втора глава* авторката анализира детайлно концепцията „Обща грешка на оценката”, която тя разглежда като основополагаща при измерване на качество на емпиричното социологическо изследване (ЕСИ). Направен е преглед на съществуващите класификации на грешките при ЕСИ и се предлага система от индикатори за оценка и контрол на качеството на данните и процесите в тези изследвания. *Трета глава* е посветена на идентифициране на добри практики за гарантиране на качеството в международни сравнителни изследвания чрез стандартизация на процесите при провеждане на ЕСИ. Представят се различни подходи при разработването на стандарти за качество в международните изследвания и се доказва необходимостта от систематична оценка на съответствието на изследователските процеси и продукти с общоприети стандарти. *Четвърта глава* представя разработения от авторката примерен модел за цялостна оценка на качеството на конкретно ЕСИ – Четвърто Европейското социално изследване в България, издание 2008/2009 г. Разработен е и е представен собствен инструмент за оценка на качеството на посоченото ЕСИ. *В заключението* авторката представя обобщение на получените резултати в дисертацията и предлага насоки за бъдещи анализи в сферата на методологията за оценка качеството на емпиричните социологически изследвания.

Дисертацията се отличава със стегнато изложение и прецизно

използване на научните термини. Прави впечатление доброто познаване на съвременното състояние на изследвания проблем, както и възможните насоки за усъвършенстване на методологията за оценка на качеството на ЕСИ.

Авторефератът отразява напълно съдържанието на дисертацията и дава цялостна представа за постигнатите научни и научно-приложни резултати.

Във връзка с темата на дисертацията са публикувани две статии на английски език в сборници от научни конференции. Освен това докторантката предлага списък от осем доклада, представени на национални и международни научни конференции и семинари, от които един на български и седем на английски език.

2. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Безспорно, дисертацията на Дарина Пейчева е посветена на актуална и значима тема, а именно идентифициране на добри практики и методологически празноти при оценка качеството на ЕСИ. Това е една сериозна методологическа разработка, която анализира световния и българския опит и на тази база предлага завършен цялостен подход и система от индикатори за оценка качеството на емпиричното социологическо изследване.

Изследователската теза е ясно формулирана, целта и задачите, които докторантката си поставя с изследването са конкретни и измерими. Те са реализирани в пълен обем.

Съдържанието на дисертацията напълно съответства на формулираните цели и задачи.

3. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд.

Дисертационният труд може да бъде определен като *принос за обогатяване на съществуващите знания* в областта на методологията на ЕСИ, защото анализира проблем с нарастващо научно-теоретично и научно-приложно значение, който независимо от голямата си актуалност е сравнително неразработен в България .

Научните приноси са свързани с обогатяване на съществуващите знания в областта на методологията и методиката за оценка на качеството на ЕСИ. Идентифицирани са основни теоретически и практически проблеми, свързани с осигуряването, контрола и оценяването на качеството на ЕСИ, както и методологическите трудности при дефинирането и измерването му. Освен това заслужава висока оценка идеята да се обоснове, разработи, експериментира и да се въведе в практиката цялостен механизъм за контрол и оценка на качеството на

ЕСИ.

Безспорен *научно-приложен принос* на дисертацията е разработеният и апробиран в конкретно изследване инструмент и модел за оценка и контрол на качеството на ЕСИ. Не на последно място, като принос на Дарина Пейчева могат да се оценят и формулираните виждания за бъдещи изследователски търсения и технологични решения за усъвършенстване на методологията и методиката за оценка качеството на ЕСИ.

Приемам самооценката на приносите, направена от авторката и смятам, че всички посочени приноси в дисертацията са изцяло нейно дело и са резултат единствено от нейните научни търсения.

4. Критични бележки и препоръки

Основните критични бележки към дисертацията и предложенията за усъвършенстване на изследователските търсения на авторката в бъдеще са следните:

Първо, Дарина Пейчева апробира собствен инструмент за оценка качеството на ЕСИ върху едно изследване - Европейското социално изследване в България – четвърти етап. Смятам, че дисертацията би спечелила, ако тя беше направила оценка на качеството на няколко различни емпирични изследвания. Това би й осигурило по-широка база за анализ и възможност да подобри модела и инструмента за измерване. Смятам, че в бъдеще авторката би могла да продължи своята работа в тази насока.

Второ, читателят остава с впечатление, че авторката се фокусира върху оценка на качеството на ЕСИ, при които единствено се прилага интервюто като метод за регистрация. Другите методи за набиране на данни в ЕСИ почти не се споменават в текста. Остава открит въпросът дали има някакви разлики в подходите и инструментите за оценка на качеството на ЕСИ при приложение на различни от интервюто методи за регистрация на данните. Ако такива съществуват, би трябвало авторката да ги посочи изрично. Ако тя е имала намерение да изследва качеството на ЕСИ само в случая, когато данните са набрани чрез интервю, би следвало да въведе съответното ограничение.

Направените критични бележки по никакъв начин не омаловажават постигнатите научни и научно-приложни резултати от Дарина Пейчева. Те имат за цел единствено да подобрят текста при подготовката му за публикуване и да подпомогнат авторката в бъдещите й научни търсения.

5. Оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на Дарина Пейчева отговаря напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по специалност „Социология”.

Смятам, че предложената за рецензия дисертация е логически издържана и написана на добър български език. Тя може да бъде публикувана с малка редакторска намеса.

б. Заключение

Като имам предвид актуалността на разработената дисертация, прецизността на изложението, задълбочения анализ на проблемите, свързани с оценка качеството на ЕСИ и формулираните методически препоръки, предлагам на уважаемото жури да гласува за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по специалност „Социология” на Дарина Николаева Пейчева в професионално направление 3.1. “Социология, антропология и науки за културата”.

проф. д.с.н.

Янцислав Янакиев

София, 17.06.2013 г.